

Zdzisław Nowrotek

Zarzecze, wieś niezwykła. 800 lat istnienia! W 2023 roku będzie obchodzić znakomity jubileusz. Aby upływający czas nie zaćmił blasku jego świetnej przeszłości, napisano te teksty.

Opowiadania zarzeckie

Żań gansi - s. 1

Osieroceni – s. 11

Żań gansi

Emil pochodził z miysca, kierego dzisio ni ma. Ze zalotego Zorzyczo, kaj teraz żbluchajóm fale goczalkowskiego jeziora, a kiesik była wielko, piekno wieś. Przeżył tam całe 90 roków. Jako przesiedlaniec naszeł sie w Lipniku kole Biyska. Takich jak ón ludziska nazywali utopcami, ale nie na paskudam, a do szpasu.

Powszedni dni jego żywobyccio były na sie ganc podane. Kie dómownicy szli na szychtam, a dziecka do szkót, siadoł pod oknam na stołeczku i tam czakoł na nich połowam dnia. Wzrok kierowoł ku światłu, ale króm rozmytych plam nie widzioł prawie nic. Ani słóneckka na niebie, ani strómów zielónych, ani pieska, kiery z placu wachowoł cały statek. Wzrok stracił dziepro na starość. Piekne obrazy ze świata pómału odpływały, aby už nigdy sie nie wrócić. Roz jedan zdało mu sie, że widzi rodzinne stróny, swojo młodo żónkam, cereczkam w kolybce, a nawet Gołyskóm Panióm we zocnej kaplicy. Pomyśłoł, że wymodlóny wzrok się wraco. Spotkoł go jednak srogi zawód, bo to, co mu sie ukozało, pochodziło z jego wspomniyń i wyobraźnie. Ni mioł za to żalu do Stwórco, bo tan wynagrodził go długim życim i sporóm czelodkóm szykownych dziecek, wnuków i prawnuków. Downo też zapómniół, co biyda a głód.

Siedzioł, rozmyśłoł, spóminoł downe dzieje, rzykoł a podśpiywowoł i tak mu snadnie schodził czas. W tej to chwili usłyszozł skrzypliwo furtkam, radosne popiskiwanie psa i głos prawnuczki Andzi:

- Bosy, Bosik! – zawołała na swojigo ulubiańca i zaroz głoskała jego kudłaty łeb. Po chwili żwawo przemierzyła siań i weszła do izby.

- Starziczku! Dzisio we szkole było moc szykownie! Naszo pani, znaczy rechtórka, sprawdzała zadani. Czytałach po zorzycyku tóm historyje o pachotku Jandrysie, coś mi kieś opedzioł. Dałach tamu tytuł „*Żań gansi*”. Wszeckim fest sie podobało, nejbarzi zaś ta naszo zorzycycko rzecz, bo żodyn taki nie słyszozł.

- Doprowdy? – Tóż byłbych moc rod, jakbyś i mnie to przedstawiła.

Andula przysiadła sie ku dziadkowi, otworzyła zeszyt i zdani po zdaniu pómalutku czytała. Kie zaś skóńczyła, starzik pedzioł tak:

- Aleś to pięknie opisała! Choć stary, to zech sie wzruszył. Rzeknam ci przeto jeszcze jednóm rzecz, że tan pacholek Jandrys sprowadził do Zorzyczo cudowny obraz. I o tam prawi słynno legynda o Gołyski Pani.

- Słynno legynda? Tóż opowiydzie, jako to było.

- A mosz ciyrpliwość, żeby wyposłuchać?

Dziadek rozsiód sie wygodnie na stołku i rozprawioł tak:

Było to downo tamu we Zorzyczu. Jedan pacholek, a na miano mu było Jandrys, służył u siedloków. Niejakich Gzelów. Trefił na gospodarzy wielce przitómnych, jeszcze za bajtla, a przez to, że rodzóno matka snoploczkym ciepła i kansi wypruła. Szandary łowili niegodnóm stwore, ale nika nie dostali. Mioł szczańsci, bo bez ludzkigo opatrunku rychło by skrep.

Jandrysek od małego był kapkam nierychtyk. Jedno nogam mioł od drugi delszóm, a przy tam był puklaty. Jak jany zaczón drepsić už musioł na sie zarobić. Nieroz mu się słodko spało, jak nań wołali:

- Jandrys! Żań gansi! Už słońce nad lasym, a ty fórt sposz a sposz! Cożeś to taki darebok! Żań gansi, żań!

Jak urós, sił nabroł i był už słószny szamster, wszeckigo sie imoł na siedlokowych gróntach. Siano suszył w ostropcach, kónie szerowoł, kludził przy oraniu, potam hakowoł, nieroz od wschodu do zachodu słońca. Kidoł gnój pod sadzoki, żeby szumne doszły, a ozbiyrane ziamioki ściepowoł do gruby, abo skłodoł w brogu. We stowkach co rano i wieczór obśługowoł szlajisy, otwiyroł i zatwiyroł, i czyścił pidła. Roz w tygodniu przed dniym pańskim osnozoł plac i masztol, żeby gospodaranka nie fuczyła. We dni targowe chodzowoł do miasta za gospodarskimi kłamotami, abo po jaki norychta. Jak zaś kie nimoc włodarza chyciła, sóm robotami chłopskimi szafarzył na całym statku. Mioł to fest rod i tamu przoł.

Kieregoś dnia, a było to we siyrpniu, wstawił sie u gospodarza i pado:

- Pilne roboty pokóńczóne. Żniwówka U Moryca odtaińcowano. Jak każdy rok, na panć byłbych rod podrepsić.

- Każ cie zaś nosi?

- Ap, do samej Czanstochowej! Paniankam nawiydzić.

- Do Czanstochowej? Telki kans drógi? Szłapcugam szpotawiec nie udzierzy.

- Nadyć s pómocóm boskóm dokusztykóm. Łóńskigo roku w odpust sóm Frydek zech naszczywił. A teraz bandzie bliży.

- Nie bliży, a deli. O dwakroć deli niże do Frydka! Ale jak už tam trefisz, boś przeca sanek kroaty, tóż nie zapómni choć za nas przykać!

- Toć, ja. Toć, przeca. Za gospodarza i gospodankam.

Wczas rano Jandrys poczón sie szykować. Ze szranku, kaj trzimoł lónty i szwory, wyjón kościelne szaciwo i dóń sie przeblyk. Z glinianego bóncloka, co stoł we grudze, nabroł kwaretkam siwotki, z olmaryje dwusztwiertówkam masła, a ze szpyrnika fetu do szmarowanio. Potam rympołam dostoł ze studnie świyžo wodam i włoł do manaszki. Gospodanka upiykła plecióne żamły, słodko kukliczkam i jabbkowe sztrudle. Wszecko to wciepoł do pytlika, a co sie nie smieściło, do paktasze.

- Ostóńcie z Bogam, gospodarze! Za dni trzi, sztyry, bydam už w Czanstochowej, a za tydziń spadki.

Kuszyk, kuszyk... Kuszykoł sobie zorzycki pachotek, puklaty, o kryce, po piszczarński ceście we świat daleki. Po dródze se rzykoł abo i śpiywoł nabożnie, żeby mu było lechcy iść. Ludzie, jak go widowali, srazu odgodli, że pantnik. Co ponikierzi bai groszam sypli.

- Jaki tan świat je szumny, co go Pónbóg stworził! Telki pola, telki lasy i wody, wioseczki i miasta. A nad nim Panianka świanto Czanstochowsko, Frydecko, Kalwaryjsko czuwo.

Piyrso nockam musioł się obyć bez choć jakigo kopyra. Przeklamoł w kopie siana w spokojnym miyjscu, bo wedle starego kierchowa. A potam we stodołach i kaj popadło. Mioł piekne sny, w kierych nie był ani chrómy, ani puklaty, a Maciczka Jasnogórsko uśmiychała sie do niego i szeptała:

- Pódź haw ku mnie sanku, pódź bożatko!

Na kóniec sztwortego dnia, tam, kaj pioskowo cesta wychodziła z wielkiego sosnowego lasu, Jandrys uwidzioł na strómej kampie fest wysoko wieżam, kiero pieknie blyszczala w zachodźóncym słońcu. Aże mu od tego dech zaparło.

- Naozaist to ón? Czanstochowski klasztór? Tóż jednak żech trefił, dodrepsił.

Z kóncym dnia, ze wszeckich strón dobiło tukej moc narodu, aże go było fest słósznie. Pod bramóm heftowało wiela dziadów. Jedni bez nogi, ponikierzi ślepi. I teraz uwidzioł, że śnim ni ma aż tak źle, jak telki szmat drógi o własnych siłach przykwanckoł. Tak był tamu rod, że zaroz kapsóm poszelóntoł i jednamu borokowi hynył spory grosz.

Na polu sie szarziło. Kie zaś wszeł do klasztoru, uwidzioł wielkóm światłość, poliło sie moc świyc, nejwiancy w kaplice, kaj na tutorzu była Óna, roztomiła Pani. Jãdrys z ostudóm podniós na nióm wzrok, bo przeca grzisznik. Dwie szramy na licu od okrutnego nieznoboga nie odbiyrały ji urody.

- Jasnogórsko Pani! Jakoś ty dobro! – rzeknył po cichu, a w oczach mioł płaczki.

Na modlitwie i czuwaniu zetrwoł w klaszotrze do samej północe. Tak mu było dobrze. I ganc zapómnioł o wszelkich troskach.

W nocy, we śnie, widział siebie samego, jak niósł piękny obraz Maryje do swego Zorzyczo. Umieścił go na strómie kole samej drógi, a ludzie zbierali się pod nim, śpiywali, rzykali i łask matczynych doznawali.

Rano, jak się jany ochandoził, tóż zaraz polecioł ku budóm. A tam na sztandach leżało moc roztolicznych fidrygałów, rózańce, krzyżyki, szkaplyrze. Na jednam zaś były same obrazy Maryje ze szramam na liczku. O takim marził. Obroł se jedan śnich i pado do kramorza:

- Tan mi spakujcie, bo je nejpiekniejszy. A wiela za niego liczycie?

... Ni mioł jednak Jandrys telkich pijandy. Targowoł się z kszezciorzam, żeby go doł łacni, ale tan nie opuścił. Tóż zasmucóny odszed. Nogle strómy zaszumiały, serwoł sie wiater, Jandrys się dziwo, a obraz, kierego wybroł... leci ku niamu, leci... prosto w jego rance!

- Sumeryjo Pańsko! Co jo teraz pocznam?

Objón tan obraz mocno, pochylił i słozył sanowski kus, bo taki mioł z dóma becyjón. W tej samej chwili wiater ustoł. Kramorz jak widzioł to wszecko, tak mocka sie wystrasził. Uznoł, co widzioł, za cud. Nie chcioł už żodnej zapłaty i obraz oddoł darmo.

- Sama Maryja mnie wybrała! – pomyśloł Jandrys. Od teraz bydam mioł skarb o wiela cynniejszy niż te wszecki pijandze.

I zaraz rościpoł, co mioł, rubsze na klasztorńóm tace, drobnioki miandy boroków. A poświancóny obraz włożył na pleca i rusził śnim spadki do dóm.

Jakosik mu było fest śpiyszno, cosik go cisto i pchało, jak z wielki, strómej kampki. Przebiyroł gibko szmatławymi klepcami, bo go przestały boleć. Radośnie se przy tamu podśpiywowoł: - *Przi obchodzie nawiedzynia Twego...*

Už po trzech dniach marszu nazoć był dóma. A tam szeł aże sztyry. Gzele czas jakiś wyglóndali swojigo pachotka, w kóncu doczkali.

- A cóż to niesiesz na tym swoim puklu? Aby nie jaki obraz?

- Dyć rychtyk. Dobrze prawicie. Cudownóm Panióm, ze samej Czanstochowej! Bandzie za nami pilnie orandować.

Jandrys rozmyśloł, kaj by nejlpszy było Paniance, a ludzie mieli dón blisko. Poszeł ku dródze, przitwierdził obraz do szumnej lipki, żeby listki przed słońcym osłóniały jeji liczko. Potam ustrugoł daszek, żeby jóm chrónił przed deszczym i śniegym.

- Teraz už żodyn nie powiy, że mo sie Maryja na Zorzyczu źle. – pedzioł do siebie zadowolóny.

Ludzie poczli to miyjsce nawiydzać, przistowali na paciyrz, jak szli z roboty, wracali z pola abo z jarmarku. A w niedzielam, po nieszporze, niewiasty i panny śpiywały przy obrazie maryjne pieśniczki i tak im było dobrze, że nie umiały sie rozańś. Jandrys z Gzelym poczuli sie fest hyrni i za poram roków zafondowali jeszcze wiankszo i szumniejszo kaplicam. Na tela stała sie óna zocno, że przichodziła tu procesjo z parafialnego kościoła Matki Boski Śnieżnej.

Jandrys sie z czasym postarzoł i jak każdy zemrzył. Ale kult Matki Boski rozkwitoł w Zorzyczu coroz barzi, aż postawili w dzielnicy Gołysz kaplicam wielko jak kościół. Przychodziły dón procesje z bliska i z daleka. Z Zobrzega, Wisły, Łąki, Ligoty, Brónowa, Rudzice, Strumiano i Chybio. I z dalsza, od Suszca, Studziónki i nie wiadómo skiyl. Ludzie do Pnianki tak moc tesknili, że co roku procesyj było aż trzi: majowo błagalno o dobre urodzaje, lipcowo nejparadniejszo z szumnym odpustam i jeszcze wrześniowo dziankczynno za dobre plóny. A Gołysko Pani bezustannie obdarzała swój lud obfitymi łaskami.

Zaś dzisio, po tam strasznam potopie, wiela ludzi wierzi, że przidzie tako chwila, że Matka Boska Gołysko we wielki chwolbie wróci na downe miyjsce, sprowadzi potómków swojigo ulubiónego ludu i na nowo odbuduje kaplicam i całe zocne Zorzycze.

Słowniczek

bajtel – dziecko, smarkacz

bai - nawet

bandzie – będzie

barzi – bardziej

becyjóng – wychowanie

borok – nieborak, biedak

bożatko – biedactwo *pieszczotl.*, od: bożatko

bónclok – gliniany garnek

bróg, w brogu – tu: kopiec z ziemniakami

budy - kramy

chrómy - kulawy

chwolba – chwała, duma

ciepać - rzucać

czelodka - czeladka

darebok - leń

delszo - dłuższa

dodrepsił, od: dreptał – dotarł, doszedł

dokusztykać – dokuśtykać, dojść

dostali – znaleźli

doszły szumne – dojrzały dorodne

dóma, w dóma – w domu

dwusztwiertówka - osetka masła dwa razy po ćwierć kilograma, tj. półkilogramowa

dziepro - dopiero

dziwać sie - patrzeć się

fest – bardzo, mocno
fet – smalec, tłuszcz
fidrygały - drobiazgi
fórt – ciągle
fucziła – dąsała się, gniewała
ganc – całkiem
gansi - gęsi
gibko - szybko
gospodanka – *zdrob.* gospodyni
grónt, na gróntach – tu: na gospodarstwie
gruba – tu: dół, piwnica
grudza – piwniczka pod podłogą
grzich, grzisznik – grzech, grzesznik
hakować pole - bronować
heftować grosz – żebrać pieniądze
hynył - rzucił
hyrni – dumni
Jandrys – Jędrys, Andrzej
jedan - jeden
jedan śnich – jeden z nich
ka jaki – jaki tylko, przeróżny
kaj - gdzie
kampka - górka
kans - kęs
kansi - gdzieś
kapkam – trochę
kapsa – kieszeń
kidać gnój – rozrzucać gnój, nawozić
kie - kiedy
kiercho(ó)w, kiyrchof – cmentarz
kiery - który
klamoł – drzemał, spał
klamoty – przedmioty, rzeczy
klepce – nogi
kludził - prowadził

kole - obok
kopyro – łożko
krokaty – uparty, złośliwy
króm - oprócz
kryka, o kryce – laska, o lasce
kszefciorz – handlarz
kukliczka – ozdobna słodka bułka
kus – pocałunek
kuszykać - kuśtykać
kwaretka – garnuszek ćwierćlitrowy
lónty – ubrania, odzież
łacny – tani
łowić – szukać, poszukiwać
łóńskiego roku – zeszłego roku
łutorz - ołtarz
maciczka – mateczka, materka
masztol – stajnia dla koni
miersko – przykro
mioł to fest rod – bardzo lubił
moc, mocka – dużo, wiele
móm rod – lubię, kocham
na miano – na imię
na panć bych rod był podrepsić – chętnie wybrałbym się na pielgrzymkę
naozaist – naprawdę
naszczywił – odwiedził
natóż toć – no przecież
nazoć (dóma) – z powrotem (w domu)
nie dostała – nie znalazła
nieznoboga - bezbożnika
nimoc go chyciła – zachorował
norychta – narzędzia
olmaryja, odmaryja – spiżarka lub szafa spożywcza
opatrunek – opieka
opedzioł - opowiedział
osnożoł – sprzątał

ostropiec – stojak na siano
ostuda - wstyd
ozbiyrane – pozbierane, uprzątnięte zbiory
pachołek – młodzieniec; parobek
panć - pielgrzymka
pado - mówi
paktasza – torba podróżna
pantnik - pątnik
pidło – śluza drewniana stojąca w stawie
pijandz - pieniądz
piszczkańsko cesta – pszczyńska droga
plac - podwórko
podane - podobne
podrepsił – tu: poszedł, udał się w drogę
podziwcie się - spójrzcie
ponikierzi - niektórzy
porzykać – pomodlić się
poszelóntoł – potrząsnął
potam - potem
pódź – chodź, pójdź
prawić - mówić
przeblyc się – przebrać się
przeca - przecież
przikwanckać – przywlec się
przitómny – odpowiedzialny
przoć, tamu przoł – lubił, kochał to
puklaty, pukiel – garbaty, garb
pytlik - tobołek
rance – ręce
rozmiłe – miłe, drogie
rozprawioł – opowiadał
roztoliczne – rozmaite, przeróżne
roztomiła – droga, kochana, szanowna
rympoł – kołowrót w studni
rzykać, porzykać – modlić się, pomodlić się

sadzoki – ziemniaki do sadzenia
saneł – chłopak, synek
sanowski kus – synowski pocałunek
siedłok – duży gospodarz
siwotka – serwatka
skiyl – skąd
skludził – sprowadził, przyprowadził
skrep – umarł
ślószny, ślószenie – duży, wiele
snadnie – łatwo
spadki – z powrotem
sposz - śpisz
stamtela - stamtąd
starziczek – dziadek
statek – majątek, gospodarstwo
stowki – stawki, stawy
stróm - drzewo
stwora - kobieta
sumeryjo – tu: okrzyk zdziwienia
suszić - suszyć
szaciwo - ubranie
szafarził – zarządzał, kierował
szamster – kawaler
szandar – żandarm
szerować – zakładać uprzęż
szlajsy - zasuwki wodne, śluzy
szłapcugam nie udziery – piechotę nie da rady
szmatławymi – niezdarnymi, krzywymi
szpas – żart
szpotawiec - człowiek kulejący, koślawy
szpyrnik – pomieszczenie na wędliny, zwykle na strychu
szrama – blizna
szrank - szafa
sztandy – stragany
sztrudla – strudel

sztworek – czwartek

szumny - piękny

szwory – ubrania, ciuchy

ściepować - zrzucać

tamu przół – lubił to, kochał

tan - ten

tela - tyle

telki – taki

toć ja – ależ tak

tukej - tutaj

U Moryca – w gospodzie „U Moryca”

utopce – wodne stwory

uż – już

wachować – pilnować

wedle – obok, koło

wszecko – wszystko

wykludzić – wyprowadzić

wypruła – tu: uciekła

zemrzył - umarł

zocny – zacny

zorzycko rzecz – zarzecka mowa

Zorzycze – Zarzecze

żamła – bułka

żań gansi – goń (wypędź, wyprowadź) gęsi na pastwisko

żbluchać – pluskać

żniwówka U Moryca odtańcowano – doroczna zabawa z okazji żniw w gospodzie U Moryca odtańczona

żywobyci – żywot

Osieroceni

(Poniższe opowiadanie oparte zostało na pisemnej relacji uczestników tego zdarzenia, Erwina Białka i Ludwika Białka. Podobnie o przebiegu tych wydarzeń wypowiadały się także inne osoby¹. Dialogi napisane są w gwarze zarzeckiej).

Wszyscy mieszkańcy terenów przeznaczonych pod Zaporę Goczałkowicką otrzymali imienne zawiadomienia z podaną ostateczną datą wysiedlenia – dniem i miesiącem roku 1954. Większość osób pogodziło się z myślą o wyjeździe, ale byli i tacy, którym opuszczenie rodzinnego domu, miejscowości, szkoły i parafii nie mieściło się w wyobraźni. Ludzie pisali liczne pisma protestacyjne do różnych instytucji i urzędów. Gdy i to nie pomogło, zamawiano msze błagalne w kaplicy na Gołyszu z intencją powstrzymania budowy zapory. Wielu z nich liczyło na cud Matki Boskiej Gołyskiej. W błagalnych nabożeństwach majowych uczestniczyli zarzeczanie, podjazanie, przyjeżdżały też osoby z innych miejscowości. Panowało przekonanie, że Matka Boska nie pozwoli na zalanie kaplicy, Gołysza, Zarzeczka, Podjazia. W końcu nadszedł dzień ostatniego nabożeństwa – czuwania, a potem mszy w niedzielę 10 maja, roku 1954.

- Ludzie, ludzie! – blokujemy drógam, żeby biskup ni mógł Panianki nóm zebrać! – krzyknął wysoki mężczyzna stojący przy samej drodze.

- Blokujemy, blokujemy! - zaczęli krzyczeć jeszcze inni po drugiej stronie.

Na drogę zaczęto wnosić przęsta ogrodzenia, kilku mężczyzn przytaszczyło bramę, jeszcze inni z trudem wlekli wrota od stodoły.

- Odsuńcie sie, uwaga! Dejcie pozór!

To wjechały na drogę i stanęły w poprzek dwa wozy, ale bez koni. Pojazd biskupa zbliżył się do barykady i zatrzymał. Wysoki, młody ksiądz z biskupiego orszaku wyszedł z auta i próbował pertraktować z mieszkańcami.

- Drodzy parafianie! Proszę przepuścić delegację z kurii, nie utrudniajcie państwo! My też chcemy pożegnać się z Matką Boską, rozumiemy was, dlatego wspólnie, godnie przeniesiemy święty obraz!

- Nie oddómy! Nie oddómy! Nie oddómy! – zaczęli skandować ludzie, którzy coraz liczniej dochodzili do barykady, aż w końcu zrobiło się bardzo tłoczno. Ktoś nawet wykrzykiwał, że to nie prawdziwy biskup, tylko podstawiony przez komunistów, nazywa się ksiądz Piskorz. Gdy

¹ Wg relacji Erwina Białka, Ludwika Białka i zapisu W. Korzeniowskiej w: *O ukrytych skarbach, śpiącym wojsku i kochance diabła*, Katowice 1995, s.128. /Przedruk z książki: Z. Nowrotek, *Ostatnie roki*, Zabrzeg 2017, s. 79-83./

dalsza podróż stała się niemożliwa, z auta wyszedł biskup i począł przedzierać się miedzami, za domami, w kierunku kaplicy.

Tam, w obecności wielu setek ludzi z Zarzecza i innych miejscowości z opóźnieniem rozpoczęła się msza. Biskup pięknymi słowami mówił o Matce Boskiej Gołyskiej, o cudach i uzdrowieniach, ale zaraz też powiedział, że nie wszystko w życiu jest łatwe i proste, że czasem niezbędne są wyrzeczenia i ponoszenie trudów i teraz właśnie jest taki czas, że trzeba obraz przenieść w inne dobre miejsce, skąd Najświętsza Panienska będzie mogła dalej opiekować się swoim ludem. Następnie biskup poprosił, aby wierni opuścili kościół, gdyż nastąpi zdjęcie obrazu w obecności jego, proboszcza oraz kościelnego.

Wtedy wśród ludzi przeszedł jakiś szum i głośne szepty:

- Nie wychodzić! Nie wychodzić!

Z ust do ust przekazywano te słowa. I ludzie jak jeden mąż, jak zamrożeni, nie ruszyli się ani kroku. Ktoś z tłumu zaintonował, a potem już wszyscy zgromadzeni co sił w gardłach przejmującymi głosami śpiewali: *Nie opuszczaj nas, nie opuszczaj nas, Matko nie opuszczaj nas ...* Wiele osób płakało. Proboszcz zarzecki, ks. Porosz, widząc nastawienie ludzi, z trudem przekrzykując tłum zapowiedział, że obraz pozostaje, a o godzinie piętnastej w kościele parafialnym w Zarzeczcu będą uroczyste nieszpory z udziałem księdza biskupa, na które wszystkich zaprasza.

- Słyszoleś, co proboszcz pedzioł? To je na pewno jakisik podstamp – odezwał się szeptem Ludwik do brata. - Powydz reszcie, że po wyjściu z kaplice wracómy tukej i przywachujemy, czy jak wszyscy wyjdóm, nie bydzie kto chcioł Paniankam zebrać.

Jak postanowili, tak też zrobili. Sześciu chłopaków z Zarzecza i Podjazia wyszło z wszystkimi ludźmi z kościoła, ale po pewnym czasie wróciło. Rozbili szybę w małym okienku oświetlającym schody na chór i z wielkim trudem przecisnęli się ośrodka.

- Teraz muszamy sie kaj schować. Podźcie, wlezamy za organy, tam kaj sóm miechy do dmuchanio organ. Schowómy się i przypilnujemy. Jakby kieryś Panianka tknył, to z całej siły bydamy dzwónić dzwónym i roztworzamy od środka dźwiyrze, żeby wpuścić ludzi.

Minęły dobre dwie godziny...

- Jadóm! Podziwcie sie, ktosik jedzie kolasóm!

Rzeczywiście ku kaplicy od strony Zarzecza podjeżdżała bryczka. Po chwili wysiadły z niej dwie osoby. Widać było, jak wysoka postać proboszcza oraz kościelny przez zakrystię kierują się do wnętrza.

- A widzicie, jednak bydóm zdjimać! Lećcie gibko na wieżam i pocznamy dzwónić!

- Doczkej, stop! Doczkejmy jeszcze, co óni rychtyk bydóm robić!

Po chwili chłopaki nie mieli już wątpliwości. Kościelny z drabinką, którą miał schowaną w zakrystii, skierował się ku ołtarzowi, przystawił ją, wspiął się parę szczebli i rozpoczął zdejmować ozdoby i oświetlenie wokół obrazu.

- Zdrada! Ściepujóm Panianka! Róbmy swoje!

Dwaj młodzieńcy wyskoczyli z kryjówki i rzucili się biegiem po stopniach w stronę dzwonu, dobiegli i z impetem rozkołysali go. Dzwon zaczął dzwonić. Pozostali runęli ku drzwiom, próbowali je otworzyć, również z zewnątrz nastąpił napór ludzi i po krótkiej chwili wnętrze świątyni ponownie było pełne zdesperowanych wiernych. W tym czasie ksiądz trzymając oburącz zdjęty obraz ukląkł przed ołtarzem i milcząco, długo się modlił. Nacierający tłum nagle zatrzymał się i zamarł w ciszy. Nikt nie odważył się tknąć kapłana, ani obrazu. Proboszcz z wizerunkiem Paniarki wstał i skierował się ku drzwiom wyjściowym. Ludzie ulegli, mimowolnie rozstąpili się, rozległy się spontaniczne śpiewy, głośne modlitwy i spazmatyczny płacz kobiet. Następnie wszyscy udali się za księdzem. Podążali za kolasą, którą jechał obraz do kościoła parafialnego w Zarzeczu. Mieszkańcy okolicznych domów albo dołączali się do procesji, albo stali milcząc. W szpalerze gromadzili się miejscowi i przyjezdni, przemieszani z funkcjonariuszami UB, którzy surowym wzrokiem doglądali przebiegu wydarzenia.

Na twarzach zarzeczan rysowało się wielkie przygnębienie. Dotarła do nich smutna prawda, że oto zostali osieroceni - również oni będą musieli opuścić na zawsze swój rodzinny dom.

Obraz Matki Boskiej Gołyskiej został tego dnia umieszczony w kościele na ołtarzu głównym, następnie na lewym, bocznym ołtarzu, a 29 czerwca 1954 roku w uroczystej procesji przeniesiony do kościoła w Chybiu.

Cudowny obraz miał jeszcze jeden niezwykły i dramatyczny epizod – pewnego dnia 1955 roku zniknął bez śladu z chybskiej świątyni! Wierni byli całkowicie zdezorientowani. Poszukiwania i śledztwo nie przyniosły żadnego rezultatu. Zdarzenie to oficjalnie uznano za świętokradczą kradzież. Oryginał zastąpiono kopią, a wierni nieprzerwanie modlili się o powrót cudownej ikony. Marzenie parafian urzeczywistniło się! Ale dopiero po czterech latach. W 1959 roku ktoś pod osłoną nocy podrzucił obraz pod kościół. Był, o dziwo, w dobrym stanie. Nikt nie dowiedział się o losach obrazu w czasie tajemniczego zniknięcia.

W czasie nieobecności obrazu rozpowszechniła się wieść o tym, że Gołyska Panienska wstąpiła do nieba i powróci dopiero wtedy, jak Zarzeczce i Gołysz zostaną odsłonięte przez wody jeziora. Ta przepowiednia przetrwała wiele lat i jest powtarzana w wersji, że nadejdzie taki dzień, kiedy wyschną wody jeziora, wtedy powróci Matka Boska na Gołysz i ze swym ludem odbuduje kaplicę i wioskę.

Do Koszarówa w Gołyszach na odpust 2 lipca (Narodzenie N. P. M.) przychodziły ogromne tłumy ludzi z różnych stron. i procesje z Łobki, Kistly, Zabrzeża, Goczałkowic, Czechowic, Lity, Bronowa, Rudawy, Skoczowa, Strumiennia to były stałe procesje, a jak była dobra pogoda to jeszcze Brzeska, Steadzińska i jeszcze parę innych parafii. zaznaczam, że wszystkie pielgrzymki były piesze, a starze osoby przyjeżdżały na wozach drabiniowych ustrojone w zieloną i wstążki kolorowe.

W Koszarówie tym nad głównym ołtarzem wisiał cudowny obraz Matki Boskiej Częstochowskiej, nazywali go naszym "Matką Boską Gołyską" do której się wszyscy modlili, i swoje prośby wnosili. Bardzo wielu ludzi Matka Boska, wysłuchiwała, a wiele osób za jej ustawieniem uzdrowiało.

Podobnie tej Białej ten obraz został, Cudownym Nazwanym.

Podobnie tego obrazu ma bardzo ciekawą historię, tak samo ten kościół Gołyski, który powstał od małej kapliczki na dzienne lipie.

Prze przyjęto trzecią wersję planu budowy zakonu w Koszarówie, na którym to obszarze zabaniu, znajdował się kościół Gołyski, Kościół ten musiał być rozebrany: Ostatnia msza św. została odprawiona 11. maj 1953r. przez ówczesnego biskupa Piskorze, który przyjechał z asystą trzech samochodów ciężarowych U.B. ks. biskup. po odprawionej mszy św. miał zabrać cudowny obraz M. B. Nakazał zebranyemu episkopatowi i w obecności ks. Porosca i Koszarównego, miał zostać obraz M. B. zdjęty, ale młot z Koszarówa mu wyszedł, wszyscy oczekiwali że może się zdarzyć jakiś cud ponieważ miał kościół mu wyszedł, obem sprężach przemi do M. B. biskup Kolasa odjechał do Koszarówa parafialnego wraz biskupem Toronem i zapowiedział że tam w Koszarówie o 15⁰⁰ tej godzinie odprawiał mszę poranną. By

Fragment początkowy
pisemnej relacji Erwina
Białka i Ludwika Białka
o MB Gołyskiej